

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 171/2021-72

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej Advokátskou kanceláriou UHAL s. r. o., Š. Moyzesa 9877/43, Zvolen, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Maroš Uhaľ, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 131/2018 z 27. augusta 2019 a jeho vydaniu predchádzajúcemu postupu takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkové okolnosti prípadu

1. Uznesením č. k. I. ÚS 171/2021-45 z 5. mája 2021 ústavný súd prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručenu ústavnému súdu 25. novembra 2019 v časti, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto nálezu a jeho vydaniu predchádzajúcim postupom. Vo zvyšnej časti bola ústavná sťažnosť sťažovateľky odmietnutá z viacerých dôvodov bližšie ozrejmenej v predmetnom uznesení ústavného súdu z 5. mája 2021. Sťažovateľka navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že o žalobe právnej predchodkyne sťažovateľky [REDAKOVANÉ] rozhodol Okresný súd Zvolen (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 12 C 128/2003-180 z 19. októbra 2007 (ďalej len rozsudok „okresného súdu“), ktorým určil, že do dedičstva po poručiťke [REDAKOVANÉ] (ďalej len „poručiťka“) patrí z titulu bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) s jej pozostalým manželom [REDAKOVANÉ] bližšie v predmetnom rozsudku špecifikovaná nehnuteľnosť (rodinný dom). Okresný súd dospel k záveru, že právny predchodca žalovanej [REDAKOVANÉ] (brat právnej predchodkyne sťažovateľky [REDAKOVANÉ], pozn.) nebol dobromyseľný pri nadobudnutí spoluvlastníctva k nadstavbe rodinného domu, ktorú postavili jeho rodičia (poručiťka [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]), preto táto nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiťke v celosti.

3. O odvolaní právneho predchodcu žalovanej [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] rozhodol Krajský súd v Banskej Bystrici (v poradí šiestym) rozsudkom č. k. 16 Co 268/2015-384 z 9. júna 2016 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“), ktorým rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobu zamietol a právnu predchodkyňu sťažovateľky zaviazal nahradiť žalovanej strane trovy prvoinštančného a odvolacieho konania.

3.1. Krajský súd s poukazom na v tom čase platný a účinný § 159 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku [(ďalej len „OSP“); teraz § 228 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), pozn.] konštatoval, že okresný súd nebol pri rozhodovaní viazaný svojim rozsudkom č. k. 8 C 196/77 z 29. januára 1979 o vyporiadaní BSM právneho predchodcu žalovanej [REDAKOVANÉ] a jeho bývalej manželky [REDAKOVANÉ], preto si mohol otázku vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti (rodinného domu) posúdiť aj inak. Okresný súd síce pri rozhodovaní vychádzal z dôkazov vykonaných v konaní o vyporiadaní BSM vedenom pod sp. zn. 8 C 196/77, no tieto podľa krajského súdu posúdil bez vykonania akéhokoľvek ďalšieho dokazovania inak, než boli vyhodnotené v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 196/77, pričom na takéto iné hodnotenie neboli dané dôvody. Napriek tomu, že v konaní o vyporiadaní BSM si okresný súd ako prejudiciálnu otázku posúdil nadobudnutie vlastníckeho práva právneho predchodcu žalovanej [REDAKOVANÉ] a jeho manželky [REDAKOVANÉ] k polovici rodinného domu na základe mlčky uzavretej dohody o podielovom spoluvlastníctve s poručiťkou a jej pozostalým manželom, v predmetnom konaní dospel k záveru, že k uzavretiu takej dohody nedošlo, s čím sa krajský súd nestotožnil. Krajský súd poukázal na vyhlásenie právnej predchodkyne sťažovateľky z 5. mája 1971, podľa ktorého od svojho otca [REDAKOVANÉ] prevzala sumu 30 000 Kčs ako podiel z rodinného domu a vyhlásila, že od svojho brata [REDAKOVANÉ] (právneho predchodcu žalovanej) nebude žiadať podiel zo spornej nehnuteľnosti. Krajský súd tak dospel k záveru, že polovicu rodinného domu nadobudol do podielového spoluvlastníctva právny predchodca žalovanej [REDAKOVANÉ] a jeho bývalá manželka [REDAKOVANÉ], a to na základe konkludentne uzavretej dohody o podielovom spoluvlastníctve, pričom zohľadnil aj tú skutočnosť, že právny predchodca žalovanej uhrádzal od roku 1967 za predmetný rodinný dom daň z nehnuteľnosti.

4. Proti rozsudku krajského súdu podala právna predchodkyňa sťažovateľky dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodila z § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP.

5. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom dovolanie právnej predchodkyne sťažovateľky ako nedôvodné zamietol podľa § 448 CSP a žalovanej priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5.1. Vo vzťahu k prvému uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP najvyšší súd uviedol, že právna predchodkyňa sťažovateľky neopodstatnene namietala nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu, pretože krajský súd zrozumiteľným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k prijatiu jeho rozhodnutia. Konštatoval, že postupom krajského súdu nebola právnej predchodkyňi sťažovateľky znemožnená realizácia jej procesných práv a rovnako jej nebolo odňaté ani právo konať pred súdom, pretože aj keď krajský súd vyzval právnu predchodkyňu sťažovateľky na vyjadrenie sa k možnému použitiu § 103 a § 104 OSP (účinného do 30. júna 2016), tieto zákonné ustanovenia napokon neaplikoval. Z tohto dôvodu nebola dôvodná dovolacia námietka týkajúca sa tzv. prekvapivosti napadnutého rozsudku krajského súdu.

5.2. K ďalšiemu (druhému) dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP najvyšší súd uviedol, že porovnaním právnych záverov, na ktorých svoje rozhodnutie založil krajský súd, s právnymi závermi vyjadrenými v rozhodnutiach, na ktoré v dovolaní poukazovala právna predchodkyňa sťažovateľky (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cz 13/82, sp. zn. 4 Cdo 93/1999 a sp. zn. 3 M Cdo 20/2009), nie je možné dospieť k záveru, že sa krajský súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu. Najvyšší súd k tomu uviedol, že Občiansky zákonník nevyžaduje pre uzavretie dohody o vzniku podielového spoluvlastníctva osobitnú formu, preto táto dohoda môže vzniknúť aj ústne. K námietke právnej predchodkyne sťažovateľky, ktorá spochybňovala existenciu ústnej dohody o vzniku spoluvlastníctva k spornej nehnuteľnosti aj s poukazom na rozhodnutie o povolení stavby, najvyšší súd uviedol, že vydanie stavebného povolenia nemá vplyv na nadobudnutie vlastníckeho práva k stavbe, preto krajský súd správne skúmal uzavretie dohody o vzniku podielového spoluvlastníctva medzi právnym predchodcom žalovanej a jeho otcom [REDAKOVANÉ]. Vo vzťahu k spochybňovaniu právneho záveru krajského súdu, ktorý pri rozhodovaní vychádzal z rozsudku okresného súdu č. k. 8 C 196/77 z 29. januára 1979 o vyporiadaní BSM [REDAKOVANÉ] (právneho predchodcu žalovanej) a jeho bývalej manželky [REDAKOVANÉ], najvyšší súd uviedol, že pokiaľ už bola v predmetnom konaní právoplatne vyriešená otázka vlastníckeho práva k rodinnému domu, bol rozsudok okresného súdu č. k. 8 C 196/77 pre súdy rozhodujúce v tomto konaní záväzný. Podľa najvyššieho súdu sa táto záväznosť netýkala len určenia vlastníckeho práva k rodinnému domu, ale aj toho, kedy bolo podielové spoluvlastníctvo nadobudnuté. Najvyšší súd tak potvrdil správnosť právneho záveru krajského súdu, že spoluvlastnícky podiel k rodinnému domu v rozsahu jednej polovice nadobudli právny predchodca žalovanej [REDAKOVANÉ] a jeho bývalá manželka z titulu výstavby rodinného domu na základe mlčky uzavretej dohody o podielovom spoluvlastníctve.

5.3. Pokiaľ ide o tretí uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, najvyšší súd dospel k záveru, že právna otázka nastolená právnou predchodkyňou sťažovateľky týkajúca sa prejudiciálneho účinku právoplatného rozhodnutia, konkrétne záväznosti rozsudku o vyporiadaní BSM vo vzťahu ku konaniu o určenie, či vec patrí do dedičstva, už bola v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu vyriešená, pričom poukázal na uznesenia sp. zn. 1 Cdo 133/2009, sp. zn. 5 M Cdo 16/2010 a tiež na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 349/09.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku najvyššieho súdu sťažovateľka formuluje v ústavnej sťažnosti nasledujúce námietky:

- a) pochybenie najvyššieho súdu spočíva podľa sťažovateľky v tom, že nekonal so všetkými právnymi nástupcami pôvodnej žalobkyne [REDACTED], keďže opomenul konať so sestrou sťažovateľky, ktorá je taktiež dedičkou pôvodnej žalobkyne, pričom najvyšší súd nerozhodol ani o pokračovaní v konaní podľa § 63 ods. 2 CSP, čím porušil právo sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie;
- b) najvyšší súd sa nevysporiadal s podstatnými argumentmi právnej predchodkyne sťažovateľky svedčiacimi o neexistencii dohody o nadobudnutí podielového spoluvlastníctva a rovnako sa žiadnym spôsobom nevyjadril ani k jej dovolacej námietke, že krajský súd vykonal iné hodnotenie dôkazov než okresný súd bez toho, aby zopakoval dokazovanie; v odôvodnení napadnutého rozsudku sa pritom najvyšší súd obmedzil len na všeobecné formulácie bez poskytnutia konkrétnych odpovedí, preto je jeho rozsudok nepreskúmateľný a nedostatočne odôvodnený. Vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP najvyšší súd podľa sťažovateľky len zopakoval závery súdnych rozhodnutí, na ktoré jej právna predchodkyňa vo svojom dovolaní poukazovala bez toho, aby ich aplikoval na prejednávajúcu vec, pričom úplne absentuje reakcia najvyššieho súdu na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 288/2015, ktorý podporoval záver, že k uzavretiu žiadnej dohody o podielovom spoluvlastníctve nedošlo,
- c) za ústavne neudržateľný a nesprávny považuje sťažovateľka právny názor najvyššieho súdu týkajúci sa záväznosti právoplatného rozsudku okresného súdu z 29. januára 1979 vydaného v konaní o vyporiadanie BSM pre súdy rozhodujúce v konaní o určenie, či vec patrí do dedičstva; otázku záväznosti pritom najvyšší súd posúdil celkom odlišne ako krajský súd, preto je jeho rozhodnutie v tomto smere aj prekvapivé. Sťažovateľka zdôrazňuje, že ona ani jej právna predchodkyňa neboli účastníkmi konania o vyporiadanie BSM vedeného okresným súdom pod sp. zn. 8 C 196/77 a nie sú ani právnymi nástupkyňami účastníkov tohto konania, preto s poukazom na § 228 CSP nemôže byť pre ňu (ani jej právnu predchodkyňu) rozsudok okresného súdu vydaný v tomto konaní záväzný. Najvyšší súd tak aplikoval § 228 CSP v rozpore s jeho znením a konštantnou judikatúrou, čo spôsobuje arbitrárnosť jeho rozsudku a porušenie princípu právnej istoty a práva sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie. Sťažovateľka súčasne poznamenáva, že ak je prejudiciálna otázka len súčasťou odôvodnenia rozhodnutia, nie je jej vyriešenie záväzné pre účastníkov ani pre súd, keďže odôvodnenie súdneho rozhodnutia na rozdiel od jeho výrokovej časti záväzné nie je,
- d) za nesprávny považuje sťažovateľka aj záver najvyššieho súdu vo vzťahu k jej uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pretože otázka prejudiciálneho účinku súdneho rozhodnutia vydaného v inom konaní nebola v ustálenej súdnej praxi vyriešená spôsobom ako to v napadnutom rozsudku konštatoval najvyšší súd, ale tak ako to tvrdí sťažovateľka, a to že právoplatné rozhodnutie je záväzné len pre strany a ich právnych nástupcov, a nie pre tretie osoby.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu

7. Najvyšší súd vo vyjadrení k dôvodom ústavnej sťažnosti č. k. KP 3/2021-303, Cpj 131/2021 z 21. júna 2021 uviedol, že rozhodnutie o ústavnej sťažnosti ponecháva na úvahe ústavného súdu.

Pripojil k nemu vyjadrenie predsedníčky senátu 4 Cdo [REDAKOVANÉ], ktorá vo vzťahu k námietke sťažovateľky o tzv. prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu zopakovala závery prijaté najvyšším súdom v napadnutom rozsudku a zotrvala na konštatovaní o neodôvodnenosti danej námietky. Napadnutý rozsudok považovala za dostatočne odôvodnený a reagujúci na všetky podstatné výhrady sťažovateľky obsiahnuté v podanom dovolaní.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby

8. Oznámením zo 7. júna 2021 ústavný súd upovedomil žalovanú [REDAKOVANÉ] ako zúčastnenú osobu o podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľky (§ 126 zákona o ústavnom súde) a umožnil jej vyjadriť sa k nej v lehote 14 dní od doručenia upovedomenia.

8.1. Žalovaná sa k dôvodom ústavnej sťažnosti relevantne nevyjadrila a v podaní doručenom ústavnému súdu 28. júna 2021 len uviedla, že plne akceptuje rozhodnutie ústavného súdu.

III.3. Replika sťažovateľky

9. Sťažovateľka v replike doručenej ústavnému súdu 19. júla 2021 skonštatovala, že vyjadrenie najvyššieho súdu neobsahuje okrem zhrnutia záverov už obsiahnutých v napadnutom rozsudku žiadnu relevantnú reakciu vo vzťahu k dôvodom ústavnej sťažnosti, preto nepovažuje za potrebné bližšie sa k nemu vyjadrovať.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Sťažovateľka podanou ústavnou sťažnosťou namieta porušenie jej základného práva na súdu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu o zamietnutí dovolania jej právnej predchodkyne z dôvodu jeho nedôvodnosti podľa § 448 CSP.

11. Ústavný súd v prvom rade akcentuje, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa zásadne obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvodené záver boli zjavne neodôvodnené, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05).

12. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokovaných prípadov s pravidlami formálnej logiky, alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky

právne a skutkovo relevantné otázky, súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

IV.1. K namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie:

13. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny (a tiež podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

14. Vo vzťahu k prvej sťažnostnej námietke [bod 6 písm. a)] ústavný súd uvádza, že k porušeniu práva sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie nemohlo dôjsť tým, že najvyšší súd nekonal okrem sťažovateľky aj s ďalšími právnymi nástupcami jej právnej predchodkyne [REDACTED]. Len tieto osoby by sa totiž mohli domáhať porušenia ich základného práva na prístup k súdu postupom najvyššieho súdu, avšak nie sťažovateľka, s ktorou bolo ako so stranou sporu riadne konané. Teda ani prípadné pochybenie najvyššieho súdu nemôže mať samo osebe za následok porušenie práva sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie, pretože podľa judikatúry ústavného súdu sa ochrana základných práv na ústavnom súde môže domáhať fyzická osoba alebo právnická osoba jedine v záujme ochrany svojich základných práv (II. ÚS 269/07, IV. ÚS 72/08). To znamená, že ústavnou sťažnosťou sa nie je možné domáhať ochrany práv inej osoby. Túto námietku sťažovateľky nie je preto možné považovať za uplatnenú dôvodne.

15. Podstata ďalšej sťažnostnej námietky [bod 6 písm. b)] sa týka nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, ktorý podľa sťažovateľky neposkytol odpovede na podstatné argumenty prezentované v dovolaní jej právnej predchodkyne a obmedzil sa iba na všeobecné a neadresné formulácie.

16. V súvislosti s touto sťažnostnou argumentáciou ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej je integrálnou súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru aj povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť, čo predstavuje záruku toho, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny. Náležité odôvodnenie rozhodnutia ako prostriedok k zamedzeniu svojvôle súdu má súčasne zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť jeho rozhodovania. V zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu má účastník konania právo na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (III. ÚS 209/04).

17. Uvedené východiská bol povinný pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľky (resp. jej právnej predchodkyne) rešpektovať aj najvyšší súd, pričom úlohou ústavného súdu bolo preskúmať, či požadované limity spravodlivého súdneho konania boli v danom prípade dodržané a či sa náležité

posúdenie právnej veci sťažovateľky odrazilo v jasnom a zrozumiteľnom zodpovedaní všetkých právnych a skutkovo relevantných otázok, teda aj v náležitom odôvodnení namietaného rozhodnutia. Po oboznámení sa s relevantnou časťou odôvodnenia napadnutého rozsudku a obsahom predloženého dovolania ústavný súd konštatuje, že zo strany najvyššieho súdu došlo k naplneniu požiadaviek kladených na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

18. Vo vzťahu k namietanej vade zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP spočívajúcej podľa sťažovateľky v tzv. prekvapivom rozhodnutí odvolacieho súdu a jeho nedostatočnom odôvodnení najvyšší súd síce stručne, ale zrozumiteľne uviedol, že sťažovateľke nebola nesprávnym procesným postupom krajského súdu znemožnená realizácia jej procesných práv, pretože krajský súd síce sťažovateľku vyzval na vyjadrenie sa k možnému použitiu v tom čase platného a účinného § 103 a § 104 OSP (účinného do 30. júna 2016), avšak tieto zákonné ustanovenia napokon neaplikoval a vo veci meritórne rozhodol. Súčasne považoval rozsudok krajského súdu za náležité odôvodnený a splňajúci náležitosti vyžadované § 393 CSP, preto podľa jeho názoru sťažovateľka neopodstatnene namietala existenciu vady podľa § 420 písm. f) CSP.

19. Ústavný súd k tomu dopĺňa, že § 382 CSP (predtým § 213 ods. 2 OSP, pozn.) je vyjadrením zásady právnej istoty v civilnom sporovom konaní, ktorého súčasťou je i princíp predvídateľnosti súdnych rozhodnutí. Účelom citovaného zákonného ustanovenia je zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí odvolacími súdmi, teda takých, v ktorých odvolací súd založí svoje rozhodnutie na odlišných právnych záveroch ako súd prvej inštancie za splnenia podmienky, že strana sporu sa nemala možnosť k takémuto právnemu posúdeniu veci v konaní vyjadriť, právne argumentovať, prípadne predložiť relevantné dôkazy. Skutočnosť, že krajský súd vyzval na možnú aplikáciu zákonných ustanovení, ktoré napokon neaplikoval, nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať za zásah do práva sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie, tak ako to skonštatoval najvyšší súd.

20. Sťažovateľka najvyššiemu súdu ďalej vytyka, že opomenul reagovať na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 288/2015, na ktorý v dovolaní poukazovala jej právna predchodkyňa a ktorý podľa sťažovateľky podporuje záver, že k uzavretiu žiadnej dohody o podielovom spoluvlastníctve nedošlo.

21. Aj napriek tomu, že v dôvodoch napadnutého rozsudku skutočne absentuje osobitná reakcia najvyššieho súdu na túto dovoláciu námietku, ústavný súd túto skutočnosť nevyhodnotil ako závažný deficit odôvodnenia namietaného rozhodnutia, pri ktorom by bolo možné uvažovať o kvalifikovanej vade majúcej za následok jeho nepreskúmateľnosť, a teda jeho ústavnú neakceptovateľnosť. Predmetný nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 288/2015 z 25. novembra 2015 totiž vychádza z odlišného skutkového a právneho stavu, ako je tomu v prerokúvanej veci sťažovateľky, keďže sa týka nadobudnutia spoluvlastníckeho podielu k bytu zmluvou, teda derivatívneho spôsobu nadobudnutia vlastníckeho práva jeho prevodom od predchádzajúceho vlastníka. V právnej veci sťažovateľky však konajúce súdy založili svoje rozhodnutia na konštantnej judikatúre, ktorá rieši vznik podielového spoluvlastníctva k domu alebo inej stavbe postavenej spoločnou činnosťou viacerých osôb, teda ide o originárny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva k stavbe.

22. Podľa názoru ústavného súdu tak napadnutý rozsudok najvyššieho súdu vyhovuje v tejto časti ústavnoprávnym požiadavkám uvedeným v bode 16 tohto nálezu a v rámci predostretých námietok sťažovateľky ho nemožno považovať za nedostatočne odôvodnený.

23. Dovoláciu námietku sťažovateľky týkajúcu sa existencie, resp. preukázania vzniku dohody o podielovom spoluvlastníctve uzavretej konkludentne medzi právnym predchodcom žalovanej [redacted] a jeho rodičmi najvyšší súd posúdil ako námietku nesprávneho právneho posúdenia veci krajským súdom, ktorý sa podľa sťažovateľky pri riešení tejto otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP]. V dovolacej argumentácii sťažovateľky tak najvyšší súd identifikoval právnu otázku, preto sa ústavný súd zameril na posúdenie, či spôsob, akým sa s ňou vysporiadal, je ústavne udržateľný, dostatočne zdôvodnený a netrpí arbitrárnosťou. Ani v tomto smere však ústavný súd nezistil žiadne odchylenie od uvedených mantinelov.

24. Najvyšší súd pri zodpovedaní predmetnej dovolacej otázky nastolenej sťažovateľkou poukázal na viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu pojednávajúce o vzniku podielového spoluvlastníctva k domu alebo inej stavbe na základe dohody uzavretej medzi viacerými osobami o založení spoluvlastníckych vzťahov. Dospel pritom k záveru, že krajský súd sa pri rozhodovaní neodchýlil od tejto ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a v tomto smere vec správne právne posúdil. Rovnako sa najvyšší súd neopomenul zaoberať ani výhradou sťažovateľky, podstatou ktorej bolo spochybňovanie existencie takej dohody o vzniku podielového spoluvlastníctva uzavretej medzi právnym predchodcom žalovanej a jeho rodičmi, keď skonštatoval, že vydanie stavebného povolenia nemá za následok nadobudnutie vlastníckeho práva k stavbe, keďže v stavebnom povolení sa určujú len záväzné podmienky jej uskutočnenia a užívania (body 44 a 45 napadnutého rozsudku).

25. Napriek tomu, že zodpovedanie vymedzenej dovolacej otázky nepovažovala sťažovateľka za náležitú, porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie identifikovala predovšetkým v (podľa nej arbitrárnom) právnom názore najvyššieho súdu, podľa ktorého bol rozsudok okresného súdu č. k. 8 C 196/77 z 29. januára 1979 o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva právneho predchodcu žalovanej a jeho bývalej manželky záväzný pre súdy konajúce v právnej veci sťažovateľky, t. j. v konaní o určenie, či vec patrí do dedičstva. Predmetným rozsudkom bolo určené, že do bezpodielového spoluvlastníctva právneho predchodcu žalovanej [redacted] a jeho vtedajšej manželky patrí polovica sporného rodinného domu a druhá polovica je vlastníctvom jeho rodičov, preto bolo [redacted] uložené vyplatiť jeho bývalej manželke sumu zodpovedajúcu ¼ hodnoty danej nehnuteľnosti. Podstata sťažnostnej argumentácie sťažovateľky je založená na tvrdení, že daný rozsudok okresného súdu nemôže byť pre ňu záväzný, keďže tak ako jej právna predchodkyňa ani ona nebola účastníčkou tohto konania a rovnako nie je ani právnou nástupkyňou žiadneho z jeho účastníkov. Aplikácia § 228 CSP najvyšším súdom je preto podľa sťažovateľky v rozpore s jeho znením a konštantnou judikatúrou súdov [bod 6 písm. c)].

26. Vo vzťahu k tejto sťažnostnej námietke považuje ústavný súd za potrebné detailnejšie sa zaoberať otázkou subjektívnej záväznosti rozsudku a tiež otázkou tzv. prejudiciálneho účinku súdneho rozhodnutia.

27. Podľa § 228 ods. 1 CSP výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre strany a pre tých, ktorí sa stali právnymi nástupcami strán po právoplatnosti rozsudku, ak nie je ustanovené inak.

28. Citované ustanovenie upravuje tzv. materiálnu stránku právoplatnosti súdneho rozhodnutia, ktorá spočíva v záväznosti tohto rozhodnutia pre určitý okruh subjektov. Ide o subjektívnu hranicu záväznosti súdneho rozhodnutia. V tomto zmysle je výrok právoplatného rozsudku záväzný predovšetkým pre sporové strany. Civilný sporový poriadok dôsledne sleduje líniu záväznosti rozhodnutia vydaného v sporovom konaní *inter partes*, a prakticky jedinou relevantnú výnimku predstavuje rozhodnutie o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach, kde je výrok rozhodnutia záväzný *erga omnes* (porovnaj § 306 a komentár k nemu). Výnimky z takto všeobecne stanovenej subjektívnej hranice záväznosti súdneho rozhodnutia stanovuje jednak samotný Civilný sporový poriadok (napr. § 228 ods. 2), ale aj osobitné predpisy (napr. Obchodný zákonník). Ak teda súd koná s niekým, kto nebol stranou právoplatne skončeného a rozhodnutého konania (a nejde pritom ani o subjekt, na ktorý je zákonom rozšírená subjektívna hranica záväznosti súdneho rozhodnutia), môže túto otázku posúdiť aj inak, teda výrok právoplatného rozsudku preň v tomto prípade záväzný pochopiteľne nebude (bližšie pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 834 a 835).

29. So subjektívnou záväznosťou rozsudku úzko súvisí otázka tzv. prejudiciálneho účinku súdneho rozhodnutia vyjadrená v § 193 a § 194 CSP, v zmysle ktorej musí súd v novom konaní rešpektovať prejudiciálny účinok právoplatného rozhodnutia u tých istých účastníkov (totožnosť účastníkov nie je dotknutá rozdielnosťou ich procesného postavenia v oboch konaniach). Na iné osoby než účastníkov konania, v ktorom bolo rozhodnuté o prejudiciálnej otázke, resp. ich právnych nástupcov sa účinky právoplatného rozsudku môžu vzťahovať len v tých prípadoch, keď tak stanoví zákon (napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 133/2009).

30. Prejudicialita súdneho rozhodnutia znamená, že súd nemôže ako predbežnú otázku znovu riešiť to, o čom už bolo právoplatne rozhodnuté v osobitnom spore účastníkov, preto nie je rozhodujúce, či súd v právoplatne skončenom konaní vec správne alebo nesprávne právne posúdil. So zreteľom na právoplatnosť a z toho plynúcu záväznosť a nezmeniteľnosť právoplatného rozhodnutia nesmie byť táto otázka položená a akékoľvek jej „nové“ právne posudzovanie v inom (ďalšom) konaní tých istých účastníkov je neprípustné. Iné riešenie by znamenalo, že súd môže porušiť viazanosť uloženú mu zákonom v § 159 ods. 2 OSP (v súčasnosti § 228 CSP, pozn.). Pokiaľ súd spomenutý prejudiciálny účinok ignoruje (nevezme za základ pre svoje rozhodnutie prejudikovaný hmotnoprávny vzťah a rozhodne v rozpore s prejudikovaným hmotnoprávnym vzťahom), nerešpektuje záväzné súdne rozhodnutie a koná v rozpore s ústavou, v zmysle ktorej môžu štátne orgány konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobe, ktorý ustanoví zákon (čl. 2 ústavy). Zásada právnej istoty je integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces. Popretie prejudiciálnej záväznosti právoplatného súdneho rozhodnutia znamená zásah do stability práva a právnych vzťahov, ako aj do riadneho výkonu spravodlivosti (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 44/2010).

31. Z napísaného je tak zrejmé, že ak najvyšší súd (na rozdiel od krajského súdu) konštatoval záväznosť rozsudku okresného súdu o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov (t. j. právneho predchodcu žalovanej [redacted] a jeho bývalej manželky) pre súdy konajúce

v právnej veci sťažovateľky, nie je tento jeho právny názor v súlade s § 228 ods. 1 CSP, ako aj s judikatúrou týkajúcou sa prejudiciálnej záväznosti právoplatného súdneho rozhodnutia, ktorú najvyšší súd paradoxne v napadnutom rozsudku sám cituje. V tomto smere je preto potrebné prisvedčiť argumentácii sťažovateľky, že najvyšší súd zrejme opomenul zohľadniť zmenený okruh účastníkov konania o určenie, či nehnuteľnosť patrí do dedičstva. Okrem uvedeného je napadnutý rozsudok v tejto časti aj vnútorne rozporný a nekonzistentný, pretože k predmetnému záveru dospel najvyšší súd napriek tomu, že na rovnakom mieste v napadnutom rozsudku (v bode 47) s poukazom na § 228 CSP konštatuje, že *„záväznosť právoplatného rozsudku vyplývajúca z materiálnej právoplatnosti je autoritatívnym prejavom vôle súdu ako štátneho orgánu, ktorým bol vyriešený spor alebo upravené iné práva a povinnosti a ktorým sa musia riadiť tí, ktorým je adresovaný. Ak nie je výrok právoplatného rozsudku subjektívne záväzný pre každého, vzťahujú sa účinky právoplatnosti len na osoby, ktoré boli účastníkmi konania a na osoby, na ktoré bola zákonom rozšírená záväznosť rozsudku (§ 228 C.s.p.).“*

32. Napriek uvedenému tvrdeniu najvyššieho súdu, ktoré zjavne odporuje § 228 CSP, však bolo z ústavnoprávneho hľadiska podstatné to, že najvyšší súd sa plne stotožnil s právnym posúdením veci odvolacím súdom, ktorý zásadu záväznosti právoplatného rozsudku okresného súdu č. k. 8 C 196/77 z 29. januára 1979 neaplikoval, rešpektujúc práve zmenený okruh účastníkov, t. j. skutočnosť, že sťažovateľka ani jej právna predchodkyňa neboli účastníčkami predmetného konania, no zároveň neodmietol pri svojom rozhodovaní na predmetný rozsudok prihliadať a vychádzať z neho.

33. V tomto kontexte ústavný súd poukazuje na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 647/02 (N 120/34 SbNU 245) z 27. augusta 2004, podľa ktorého *„vydanie konečného a záväzného rozhodnutia, ktoré je mimo predpísaný postup nezmeniteľné, patrí okrem nezávislosti, nestrannosti a dodržiavania esenciálnych pravidiel spravodlivého procesu k základným atribútom pojmu súd v zmysle čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd... Je nepochybné, že povinnosť rešpektovať predchádzajúce rozsudky majú aj súdy... Zmenený okruh účastníkov zakladá povinnosť súdu znovu vec posúdiť tiež z hľadiska preukázaných tvrdení nových účastníkov, avšak pri súčasnom rešpektovaní skorších rozhodnutí... Pokiaľ súd takto nepostupuje, nemožno jeho postup považovať za zlučiteľný so zásadami spravodlivého procesu, obzvlášť s príkazom vnútornej nerozpornosti právneho poriadku.“*

34. Ústavný súd sa pritom presvedčil, že sťažovateľke (resp. jej právnej predchodkyňi) bolo v rámci dokazovania umožnené vyjadriť svoje stanovisko k predmetu konania, čím bola zo strany konajúcich súdov rešpektovaná legitímna požiadavka, že ak dôjde k zmene okruhu účastníkov, zakladá to povinnosť súdu znovu vec posúdiť aj z hľadiska tvrdení „tohto nového účastníka konania“, a to pri súčasnom rešpektovaní skoršieho rozhodnutia upravujúceho vzťahy pôvodných účastníkov konania (obdobne I. ÚS 170/2015). Ak preto najvyšší súd aproboval závery prijaté krajským súdom a opakovane uviedol, že krajský súd správne *„vychádzal“* z právoplatného rozsudku okresného súdu sp. zn. 8 C 196/77, ústavný súd nevidí dôvod, pre ktorý by z ústavnoprávneho pohľadu nemal jeho napadnutý rozsudok obstať, a to aj napriek už konštatovanému nesprávne tvrdeniu najvyššieho súdu o záväznosti tohto právoplatného rozsudku okresného súdu pre súdy konajúce vo veci sťažovateľky.

35. Otázke prejudiciálneho účinku súdneho rozhodnutia sa venuje aj druhá sťažovateľkou sformulovaná dovolacia otázka, od ktorej podľa nej záviselo rozhodnutie krajského súdu a ktorá nebola dosiaľ v ustálenej rozhodovacej praxi najvyššieho súdu vyriešená [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP]. Sťažovateľka sa ňou dožadovala odpovede, či je rozsudok súdu vydaný v konaní o zrušenie a vyporiadanie BSM (v ktorom sa vyporiadalo BSM k určitej nehnuteľnosti) záväzný pre konanie o určenie, či daná nehnuteľnosť patrí do dedičstva, a to za situácie, že účastníci sú v oboch konaniach odlišní. K uvedenému dôvodu prípustnosti dovolania najvyšší súd konštatoval, že táto vymedzená dovolacia otázka už bola v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu vyriešená, pričom odkázal na uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 133/2009 a sp. zn. 5 MCdo 16/2010 a na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 349/09 (bod 50 napadnutého rozsudku).

36. Sťažovateľka pritom v ústavnej sťažnosti žiadnym spôsobom nespochybňuje záver najvyššieho súdu, že ňou nastolená právna otázka už bola v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu vyriešená, avšak namieta, že najvyšší súd z predmetných rozhodnutí vyvodil právny záver, podľa ktorého bol rozsudok Okresného súdu Zvolen sp. zn. 8 C 196/77 záväzný pre krajský súd rozhodujúci v jej právnej veci [bod 6 písm. d)].

37. Najvyšším súdom zmienené rozhodnutia sa nepochybne zaoberajú problematikou prejudiciálneho účinku právoplatného rozhodnutia, pričom z nich (okrem iného) vyplýva jednoznačný záver, že povinnosť súdu rešpektovať prejudiciálny účinok právoplatného rozhodnutia vydaného v skončenom súdnom konaní nastáva len v prípade, ak sa nové konanie týka tých istých účastníkov, pričom na iné osoby než účastníkov konania, v ktorom bolo rozhodnuté o prejudiciálnej otázke, resp. ich právnych nástupcov, sa účinky právoplatného rozsudku môžu vzťahovať len v zákonom stanovených prípadoch.

38. Ak preto najvyšší súd v napadnutom rozsudku uzavrel, že otázka prejudiciality už bola v jeho rozhodovacej činnosti vyriešená, pričom krajský súd nepochybne postupoval v súlade s ňou, keď pri rozhodovaní len „vychádzal“ z rozsudku okresného súdu č. k. 8 C 196/1977 z 29. januára 1979 (bod 51 napadnutého rozsudku) a explicitne konštatoval jeho nezáväznosť vzhľadom na iný okruh účastníkov tohto konania, ústavný súd nespozoroval v závere najvyššieho súdu vo vzťahu k posúdeniu tejto sťažovateľkou vymedzenej právnej otázky žiadny neústavný excès.

39. Na základe uvedeného ústavný súd uzatvára, že hoci sa najvyšší súd dopustil pochybenia v podobe tvrdenia odporujúceho zákonnej úprave o materiálnej stránke právoplatnosti rozhodnutia (bod 31 nálezu), jeho intenzita nenadobudla s ohľadom na všetky okolnosti prejednávanej veci (zohľadňujúc tiež závery prijaté krajským súdom) ústavnoprávny význam. Ústavný súd v danom prípade neidentifikoval taký zásah do označených práv sťažovateľky, ktorý by odôvodňoval uplatnenie jeho kasačnej právomoci, pretože takýto krok by bol len formálny a nemohol by v konečnom dôsledku ovplyvniť postavenie sťažovateľky a výsledok konania. V tomto smere ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej posudzuje spravodlivosť procesu ako celku, preto k vyhovaniu ústavnej sťažnosti dochádza zásadne iba v prípadoch, ak dospeje k názoru, že namietané výhrady v konaní orgánu verejnej moci umožňujú prijatie záveru, že proces ako celok bol nespravodlivý a vzhľadom na to aj jeho výsledok môže vyznievať ako nespravodlivý. Úlohou ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom súčasne nie je chrániť fyzické osoby a právnické osoby pred každým pochybením všeobecných súdov, ale len takým, ktoré dosahuje takú intenzitu, že svojimi účinkami vyvolá neprípustné obmedzenie, či dokonca popretie ústavou garantovaných

práv, a ktoré je preto z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (m. m. I. ÚS 17/01, IV. ÚS 111/09, IV. ÚS 320/2011).

40. Z týchto dôvodov ústavný súd podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario* ústavnej sťažnosti sťažovateľky v časti namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nevyhovel.

IV.2. K namietanému porušeniu práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru a k porušeniu čl. 1 ods. 1 ústavy:

41. Z obsahu ústavnej sťažnosti jednoznačne vyplýva, že porušenie práva zaručeného dohovorom v čl. 13 sťažovateľka argumentačne odvíja od porušenia jej práva na spravodlivé súdne konanie garantovaného v čl. 46 ods. 1 ústavy (a čl. 36 ods. 1 listiny) a v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže ústavnej sťažnosti v časti namietaného porušenia práva na spravodlivé súdne konanie nebolo vyhovené, nebolo možné vyhovieť ani tej časti ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie jej práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru.

42. Pokiaľ sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny) v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy, ústavný súd dáva do pozornosti svoju stabilizovanú judikatúru, v ktorej zdôrazňuje, že čl. 1 ods. 1 má charakter ústavného princípu, ktorý sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy, resp. Listiny základných práv a slobôd. Tieto ustanovenia ústavy sú vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, t. j. aj jeho rozhodovania o porušovaní základných práv a slobôd garantovaných ústavou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto ak ústavný súd nedospeje k záveru, že boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa, neexistuje ani dôvod na vyslovenie porušenia označeného ustanovenia ústavy (m. m. IV. ÚS 119/07). Ústavný súd preto nevyhovel ústavnej sťažnosti ani v tejto časti.

43. Vzhľadom na nevyhovenie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu bolo už bez právneho dôvodu rozhodovať o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky, ktoré by mali oporu len vo vyslovení porušenia jej v ústavnej sťažnosti označených práv.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 12. januára 2022

Miloš Maďar
predseda senátu